

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11966
Tarih : 21.05.2025

10/2747

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Pestisit kullanımının halk sağlığı, çevre, tarımsal üretim ve toplumsal eşitsizlikler üzerindeki etkilerinin tüm yönleriyle araştırılarak gerekli önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, yıllardır ciddi bir tarımsal dönüşüm süreci yaşarken, bu dönüşüm neoliberal tarım politikalarının, şirket odaklı üretim zincirlerinin ve denetimsiz kimyasal müdahalelerin hâkimiyetinde şekillenmiştir. Bu sürecin en çarpıcı sonuçlarından biri ise, kontrolsüz pestisit (zirai mücadele kimyasalı) kullanımı nedeniyle ortaya çıkan, halk sağlığını, çevreyi ve gıda güvenliğini doğrudan tehdit eden çok boyutlu bir krizdir.

2025 yılının başından bu yana Avrupa Birliği'ne ihraç edilen çok sayıda tarım ürününün, yapılan laboratuvar analizleri sonucu yüksek pestisit oranları nedeniyle geri gönderilmesi; 28 Nisan 2025 tarihinde Greenpeace Türkiye tarafından yayımlanan analizlerde ise market ve pazarlardan alınan her üç gıdadan birinde mevzuata aykırı pestisit tespiti yapılması, zehirli gıdanın yalnızca ihraç değil, iç pazarda da sistematik biçimde dolaşımda olduğunu gözler önüne sermektedir.

Pestisit kullanımı, yalnızca bir teknik sorun değil; tarım politikalarının, halk sağlığının, çevresel sürdürülebilirliğin ve toplumsal eşitliğin bir kriz alanına dönüştüğünün göstergesidir. TMMOB Gıda Mühendisleri Odası ve Tarım Orkam-Sen gibi meslek örgütlerinin son açıklamaları da bu durumu doğrular niteliktedir. Pestisit kalıntıları; karaciğer, böbrek ve sinir sistemi hastalıkları, çocuklarda gelişim bozuklukları, kısırlık, solunum yolu hastalıkları ve kanser türleri ile ilişkilendirilmektedir. Ancak bu zararlar yalnızca tüketiciyle sınırlı kalmamaktadır.

Tarım işçileri, özellikle mevsimlik, kayıt dışı ve sosyal güvenceden yoksun çalışanlar, pestisitlerin en yoğun maruz kalıcılarıdır. Bu kişiler, koruyucu ekipman olmaksızın günlerce kimyasal ilaçlanan tarlalarda çalışmakta, sağlık hizmetlerine erişimleri ise yok denecek kadar sınırlıdır. Bu durum, tarım işçilerinin sadece emek sömürsüne değil, doğrudan yaşam hakkı ihlallerine maruz kaldığı anlamına gelmektedir. Pestisit uygulamaları, işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatlarının açıkça ihlal edilmesine rağmen büyük ölçüde denetimsizdir.

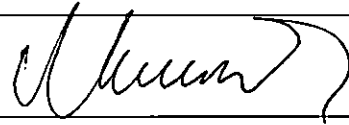
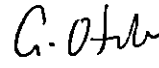
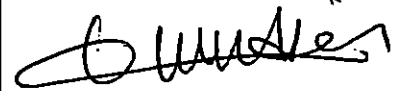
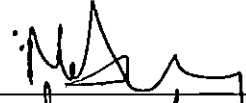
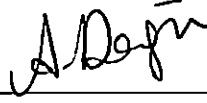
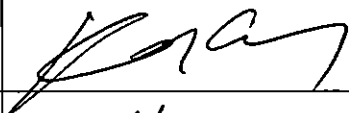
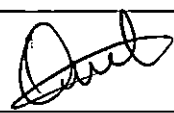
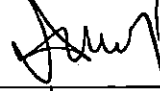
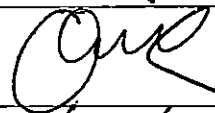
Bu kimyasallar ayrıca toprakta birikerek tarımsal verimliliği düşürmekte, yeraltı ve yüzey sularına karışarak su kaynaklarını zehirlenmekte, arılardan kuşlara kadar ekosistemin tozlaşma, döngü ve tür çeşitliliğini bozmakta, yani yalnızca insan değil, tüm canlı yaşamını ve geleceği tehdit etmektedir. Bu gerçek, pestisit kullanımının yalnızca bugünkü kuşaklar için değil, gelecek kuşakların yaşam hakkı açısından da ihlal edici bir boyut taşıdığını göstermektedir.

Üstelik Türkiye’de kullanılan pestisitlerin pek çoğu, Avrupa Birliği’nde yıllar önce yasaklanmış maddeler arasında yer almakta; buna rağmen Tarım ve Orman Bakanlığı, mevzuat güncellemelerini ya hiç yapmamakta ya da şirket baskıları nedeniyle geciktirmektedir. Şirketler, pestisit lobileri aracılığıyla tarım politikalarının belirlenmesinde asli aktör haline gelmiş; çiftçiler, tüketiciler, sağlıkçılar ve çevreciler gibi doğrudan etkilenen grupların söz hakkı sistematik biçimde dışlanmıştır. Bu durum, yalnızca bir halk sağlığı sorunu değil, aynı zamanda katılımcı demokrasinin tasfiyesi anlamına gelmektedir.

Tarımsal üretimde “gıda egemenliği” ilkesi yerine “gıda endüstrisinin çıkarı” merkeze alınmakta; şirketlerin karı için doğa, insan ve kamu sağlığı feda edilmektedir. Gıda krizi derinleşirken, çiftçiler kimyasal kullanımına mahkûm edilmekte; alternatif, agroekolojik ve sürdürülebilir yöntemler desteklenmemektedir.

Bugün geldiğimiz noktada, pestisit kullanımı artık sadece bir kimyasal tercih değil; bir ekolojik yıkım, sınıfsal adaletsizlik ve halk sağlığı krizidir. Bu mesele, yalnızca gıdaların sağlıklı olup olmadığıyla sınırlı değildir; ülke çapında yaşam hakkının, çevresel adaletin ve gıda egemenliğinin tehdit altında olduğunun göstergesidir.

Türkiye’de pestisit kullanımına dair üretimden tüketime tüm süreçlerin; gıda güvenliğinin sağlanması, halk sağlığına yönelik etkilerin belirlenmesi, çevresel tahribatın tespiti, maruz kalan toplumsal gruplar üzerindeki etkilerin ortaya konması, teknik personel ve denetim mekanizmalarındaki yapısal eksikliklerin giderilmesi ve demokratik katılımın sağlanması amacıyla; konunun tüm yönleriyle araştırılarak kamuoyuna şeffaf biçimde raporlanması ve kalıcı, denetlenebilir önlemler geliştirilmesi için bir Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DIYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	